

Grażyna Nawrońska, Tadeusz Nawroński

Zamość. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 11, 277-278

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jednocześnie prowadzono nadzór archeologiczny przy murze osoka podczas mechanicznego usuwania ziemnego nasypu który powstał w 1866 r. w wyniku wysadzenia fortyfikacji i późniejszych niwelacji. Nadzorem objęto obszar o powierzchni około 1400 m². W kilku miejscach wykonano pełną dokumentację archeologiczną. Lico i koronę muru osoka bastionu odsłonięto na długości około 80 m, po wewnętrznej zaś stronie jego system prostokątnych i półkolistych powieszoszeń.

Niezależnie od prac na bastionie VII, nadzorowano wykopy budowlane na innych odcinkach fortyfikacji. Na osi Bramy Lubelskiej Nowej wykonano dwa wykopy; w jednym stwierdzono nowożytny nasypisko fosy, w drugim uchwycono ceglane odsienie rawelinu, usytuowanego przy kurtynie V-VI.

W dwóch kolejnych wykopach pod zbiorniki retencyjne wykonanych przy kurtynie I-II odsłonięto zniszczony mocno mur kurtyny, nasypisko fosy sięgające do ponad 5 m oraz nawarstwienia od strony wnętrza miasta. Nadzorem objęto prace budowlane przy Bramie Lubelskiej Starej, które w wyniku poprzedzonych odkryć wstrzymano, celem przeprowadzenia późniejszych badań. Odkryto tu relikty murów pochodzące prawdopodobnie z najstarszej fazy Bramy, połączenie Bramy z murami kurtynowymi, a także pełne sarysy aneksów.

Stratyfikacja przejazdu Bramy została silnie naruszona wprowadzeniem kanału. Natomiast od strony zewnętrznej uchwycono drogę wałową. Rozpoczęto także poszukiwania mostu drewnianego, lokalizowanego nad fosą, po południowej stronie Bramy.

Badania będą kontynuowane.

ZAMOŚĆ
Stare Miasto

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadzili mgr mgr Grażyna i Tadeusz Nawrołscy. Finansowała Dyrekcja Rozbudowy Miasta Zamościa. Pierwszy sezon badań. Miasto nowożytno /XVI-XIX w./.

Rozpoczęte badania i nadzory archeologiczne w obrębie Starówki są integralnie powiązane z jej rewaloryzacją. Przeprowadzone w latach 1970-1976 rozpoznania sondażowe w kilku punktach miasta pozwoliły na sorientowanie się w miąższości nawarstwień i reliktech zabudowy. W przypadku Rynku Wielkiego nie stanowią jednak podstaw do projektowania jego płyty. Wobec tego w południowo-zachodnim kwartale Rynku wykonano wykop o wymiarach 41,5 x 5 m, którego celem było rozpoznanie stratyfikacji, ustalenie pierwotnych poziomów użytkowych Rynku i ul. Lenina /dawnej ul. Brukowej/. Stwierdzono występowanie małego 0,5 m spadku terenu w kierunku południowym. Wyznaczony on jest przez poziom pierwotnej próchnicy, nad którą zalegały warstwy o miąższości 0,80 - 1 m.

Uchwycono także utwardzoną nawierzchnię ul. Brukowej, a po jej południowej stronie nieznaczące podwyższenie terenu, skutające przypuszczalnie do komunikacji pieszej.

W dobrze zachowywanych warstwach, powstałych od XVI do XIX wieku uzyskano ponad 6000 fragmentów ceramiki, co pozwoli na zorientowanie się w asortymencie wyrobów i w wyznacznikach chronologicznych zawartych w tej kategorii źródeł.

Prace badawcze prowadzono na ul. Pereca, przy bloku III, gdzie odkryto relikty zabudowy drewnianej, zawierającej liczny materiał w postaci sztuczki szklanej, ceramiki i kości zwierzęcych. Ważnym elementem było wyróżnienie wyrobów świadczących o kontaktach handlowych Zamościa z Gdańskiem /naczynia szklane, kamionkowe/. Przeprowadzono także rozpoznawcze badania na zaplecsu bloku III, gdzie odsłonięto fundamenty zabudowy murowanej oraz poprzedzającej ją - drewnianej.

Dalszym punktem badawczym było rozpoznanie stratyfikacji na zaplecsu kamienicy Moranda /blok XVIII - Żeromskiego 24/, pierwotnie niezabudowanym. Odkryto tutaj studnię ceglana oraz posłomy użytkowe, na których później zbudowano niepodpiwniczoną kamienicę.

Oprócz wymienionych badań prowadzono także nadzory archeologiczne nad wykopami instalacyjnymi wykonywanymi na ulicach miasta oraz nad zbiornikiem retencyjnym, usytuowanym przy Bramie Lubelskiej Starej. Dokumentacją archeologiczną objęto wykopy o długości 375 mb i powierzchni ca 1700 m². Dzięki temu uzyskano częściowe rozpoznanie przebiegu, starej XVI-wiecznej kanalizacji oraz miąższości i charakteru nawarstwień.

Zgromadzone materiały przechowywane są w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej w Zamościu.

Badania będą kontynuowane.

ZŁOTÓW
woj. piłskie
Stanowisko 3

patrz
wczesne średniowiecze